

1. מצולק התורה הרבנות והישיבות

מאת יצחק גולדשג

א. מפעולות הרבנות הראשית לישראל

מועצת הרבנות הראשית אישרה הסיכום עם עולי אתיופיה

מועצת הרבנות הראשית לישראל אישרה את הסיכום שהושג עם יהודי אתיופיה, לאחר שביתה ממושכת שנערכה ע"י קבוצות מעולי אתיופיה מול "היכל שלמה" בירושלים, משכן הרבנות הראשית לישראל. השביתה נערכה בעקבות הסתה מצד גורמים אנטי-דתיים כדי להצר את צעדיה של הרבנות הראשית לישראל ולצמצם את תחום השפעתה הדתית והרוחנית בחיי מדינת ישראל.

בהחלטתה מביעה מועצת הרבנות הראשית את תמיכתה בעמדת הרבנים הראשיים לישראל אשר עמדו על המשמר למען טהרת בית ישראל וביחוד כל נדחי ישראל ללא חששות והרהורים. כמו כן מביעה הרבנות הראשית את הערכתה לרבנים הראשיים, אשר למרות הלחצים הכבדים שהופעלו עליהם לא נטו כמלוא הנימה מדרישות ההלכה.

בפני מועצת הרבנות הראשית הונח הסיכום שנוסח על דעת הרבנים הראשיים ושמעו מפי שני הרבנים הראשיים הסברים בעל-פה על המשמעות האמיתית של סעיפי הסיכום. הרבנים הראשיים הדגישו בדבריהם כי הסיכום נעשה בהתאם להנחיות שנתקבלו בזמנו על ידי מועצת הרבנות הראשית. בתום הדיון נבחרה ועדה שהוטל עליה יחד עם שני הרבנים הראשיים לישראל, לנסח הנחיות מפורשות לרושמי הנישואין על-מנת למנוע ספקות ואי הבנות באשר להליכים הדרושים לרישום נישואין של יהודי אתיופיה. חברי הועדה הם: הגר"ש ישראלי, הרב הראשי לצה"ל אלוף הרב גד נבון והרה"ג ישראל לאו.

מועצת הרבנות הראשית הביעה צער על הפרסומים הפוגעים בכבוד הרבנים והרבנות הראשית, פרסומים שאין להם כל יסוד.

הנחיות הרבנות הראשית קובעות: עולי אתיופיה יחויבו לטבול לפני הנישואין

ברבנות הראשית גובשו העקרונות שעל פיהם ייקבעו הנחיות לטיפול בעולי אתיופיה המבקשים להינשא.

ההנחיות ינוסחו ע"י ועדת רבנים שמונתה ע"י מועצת הרבנות הראשית בישיבתה האחרונה, מן העקרונות שגובשו עולה כי ללא קשר עם כך שעולי אתיופיה הוכרו כיהודים בהסתמך על פסק ההלכה של הרדב"ז, הרי מחשש לתערובת גויים במשך הדורות יחויבו כל המבקשים להירשם לנישואין לעבור את תהליך הגיור הכולל טבילה.

ברבנות הראשית מבירים כי אין שום דרך ואמצעים כדי לברר באלו מן המשפחות אין חשש לתערובת ולכן לא יהיה למעשה מנוס מלחייב את כל המבקשים להינשא לעבור את תהליך הגיור.

בהנחייה אחרת, ידרשו הרבנים רושמי הנישואין לברר את מצבו המשפחתי של המבקש להינשא ורק לאחר מכן יפתח עבורו תיק בקשה לנישואין. ל"קייסים" ינתן מעמד של עדים רק לגבי רווקותו של המבקש להינשא ולא לגבי היוחסין שלו. בהנחיות נקבע עוד כי רושמי הנישואין יהיו כפופים ישירות להנחיות והחלטות הרבנות הראשית.

ביקורו של הגר"א שפירא באנגליה תרם לקירוב לבבות

הרב הראשי לישראל הגר"א שפירא ערך ביקור קצר באנגליה לפי הזמנת המגבית היהודית המאוחדת והקהילות היהודיות באנגליה.

בביקורו הקצר סייע הרב הראשי בפתרון כמה מן הבעיות ההלכתיות המעסיקות את בית הדין הרבני בלונדון והידק את הקשרים בין הרבנות המקומית והרבנות הראשית בישראל. הרב הראשי נפגש עם שליחי המחלקה לחינוך תורני בגולה של הסוכנות היהודית ועם מחנכים יהודיים ודן עמם בשאלות חינוכיות שונות. בשיחה עמד על הצורך בהעמקת החינוך והזיקה לארץ-ישראל. הרב הראשי הדגיש כי כל יהודי חייב לראות עצמו כחלק מן הישוב היהודי בארץ-ישראל, להתאמץ לעלות לארץ ולהשתתף בבניינה.

ביקורו של הגר"א שפירא עורר הד רב בקהלה היהודית באנגליה ותרם לא רק להעלאת ההכנסות של המגבית היהודית המאוחדת אלא גם לקירוב הלבבות בין הפלגים השונים ביהדות אנגליה.

הגר"מ אליהו ביקר בארצות-הברית ובקנדה

הרב הראשי לישראל, הראשון לציון הגר"מ אליהו, ערך ביקור של שבועיים בקהילות היהודיות בקנדה. במהלך הביקור נפגש הרב הראשי עם אישי ממשל רבים וביניהם ממלא מקום ראש ממשלת קנדה. בפגישות אלה ביקש הראשון לציון את עזרתם להקלת מצוקתם של יהודי ברית המועצות והקהילות היהודיות שנותרו עדיין

בכמה מארצות ערב. בפגישותיו עם ראשי הקהילות היהודיות בטורונטו, מונטריאול ואוטבה, הדגיש הרב הראשי את מרכזיותה של ארץ-ישראל ומדינת ישראל וקרא ליהודים לעלות לארץ ולא להאמין באפשרותם לממש את עלייתם קרא לשלוח את ילדיהם ללמוד בישראל. הראשון לציון ביקר במוסדות חינוך רבים, עמד על תכניות הלימודים בבתי הספר היהודיים וקרא לחיזוק לימודי התורה והיהדות. בביקורו בלוס אנג'לס, ארצות-הברית, שם השתתף בחנוכת בית הכנסת של הקהילה הספרדית, נפגש הראשון לציון עם יוצאי אירן שהיגרו לארצות-הברית אחרי עליתו של חומייני לשלטון ועם נציגי הקהלה של יהודי אתיופיה בארה"ב. בשונו ארצה התריע הרב הראשי על תופעות ההתבוללות הקשה בהן נתקל בקרב הקהילות הספרדיות והאשכנזיות בארצות-הברית.

מועצת הרבנות הראשית קיימה ישיבה מיוחדת עם הסתדרות הרבנים בארה"ב ונשיאות ועידת רבני אירופה

מועצת הרבנות הראשית קיימה ישיבה מיוחדת בהשתתפות נציגי הסתדרות הרבנים בארה"ב ונשיאות רבני אירופה שהתכנסו לדיונים נפרדים בישראל.

הרבנים הראשיים לישראל הגאון הרב אברהם שפירא והראשון לציון הגאון הרב מרדכי אליהו קידמו בברכה את האורחים מחו"ל והצביעו על הצורך בהעמקת שיתוף הפעולה בין הרבנים בישראל לבין הרבנים המשמשים בקודש בתפוצות ישראל. בין הנושאים שהועלו לדיון: המצב הרוחני הירוד בקהילות ישראל, מכת ההתבוללות המאיימת על יהדות התפוצות והדרכים להעמקת שיתוף הפעולה בין רבני התפוצות לרבנות הראשית בישראל.

הרבנים הראשיים לישראל עמדו על הצורך בהידוק הקשרים כדי לעמוד יחד בפני גורמים חיצוניים המבקשים לפגוע במדינת ישראל וביהדות העולם, ואף לנהל מערכת הסברה מסועפת ונרחבת בקרב יהודי העולם לשיבה אל חיק היהדות, לעליה לארץ ישראל, ולחיזוקה של מדינת ישראל.

השתתפו בדיון: הרב אליעזר ברנשטיין נשיא הסתדרות הרבנים בארה"ב, הרב עמנואל יעקובוביץ, הרב הראשי לבריטניה, הרב שמואל סירא, הרב הראשי לצרפת, הרב מרדכי פירון, הרב הראשי לציריך. הרב אברהם לוי, הרב לקהילה הספרדית באנגליה, והרב יצחק יוסט, הרב הראשי להולנד. כולם יחד בירכו על יזמת הרבנים הראשיים לישראל, והביעו רצונם לעמוד לימין הרבנות הראשית ולסייע לה בכל מפעליה ככל אשר ידרשו.

מבין חברי המועצה לקחו חלק בדיון: הגר"ש ישראלי, שעמד על ההכרח לשמור על צביונו ויחודו של העם היהודי בין שאר העמים, ושמידה ללא רתיעה על זכויותיו בארץ ישראל, הרב משה מלכה בירך את האורחים הנכבדים בשם חברי המועצה. כל הרבנים הדוברים העלו על נס ועמדו על היחוד שבהתכנסות חובה זו ואשר התאפשרה הודות לרוח השלום והאחדות בקרב רבני ישראל המושפעת מפעלם ודרך עבודתם של הרבנים הראשיים לישראל. הישיבה המיוחדת נעלה בקריאה לכל העם בישראל ובתפוצות לעת הזאת לנהוג בהצנע לכת ולהמנע מעריכת שמחות פאר.

שרי המשטרה והמשפטים מבטיחים לרבנים הראשיים לחזק אכיפת החוק נגד הונאה בכשרות

הרבנים הראשיים לישראל התבקשו על-ידי שר המשפטים, משה ניסים, ושר המשטרה, חיים בר-לב, להפעיל את מלוא השפעתם כדי למנוע תופעות של אלימות בקרב חוגים קיצוניים בציבור החרדי.

הפגישה התקיימה בלשכתם של הרבנים הראשיים ב"היכל שלמה" בירושלים ובמהלכה הם העלו לפני שני השרים את הקשיים באכיפת החוק נגד הונאה בכשרות. הרבנים הראשיים אמרו כי עד כה הוגשו על-ידי מפקחי כשרות מטעם הרבנות הראשית עשרות רבות של תלונות בכל רחבי הארץ, אולם הטיפול בתלונות אלו מתעכב משום מה. שר המשטרה הבטיח לבדוק את הנושא במגמה לורז את הטיפול בכל תלונה שתוגש למשטרה.

שר המשפטים מסר לרבנים הראשיים על החלת מספר חוקים שמשדרו יוזם במגמה לייעל את אכיפת החוק נגד הונאה בכשרות.

הרב גליקסברג חזר משליחות רוחנית בארצות סקנדינביה

הרב יוסף גליקסברג, רבה הראשי של גבעתיים וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל, חזר משליחות רוחנית בקהילות היהודיות בסקנדינביה, שם הביא את דבר מדינת ישראל לרגל יום השואה וחגיגות יום העצמאות.

הרב ציין את ההתעוררות הרבה של הציבור היהודי בארצות אלה ובעיקר בנורבגיה שם מכהנת כשגרירת ישראל הגב' יהודית היבנר. בקבלת פנים חגיגית שערכה השגרירה לרגל יום העצמאות השתתפו שרי ממשלה, חברי הסגל הדיפלומטי וראשי הציבור היהודי. המיפגש הפך למפגן הזדהות מרהיב למען מדינת ישראל.

הרב גליקסברג הופיע ביום השואה בשטוקהולם בהרצאות בבתי הכנסת בהשתתפות מאות מחברי הקהילה היהודית. בקופנהגן קיים דיונים עם ראשי הציבור והרבנים המבקרים על בעיות הדת והחיים הקהילתיים שם.

הרבנים הראשיים לישראל נפגשו עם פרופסורים ורופאים של "הדסה"

מיפגש ראשון במינו של פרופסורים ורופאים של "הדסה" בירושלים עם הרבנים הראשיים לישראל הרבנים אברהם שפירא ומרדכי אליהו נערך בליל הושענה רבא בסוכה המרווחת של "היכל שלמה".

את המיפגש יזם רב המרכזים הרפואיים הרב יעקב רוקובסקי, בדברי הפתיחה הדגיש את חשיבות הידוק הקשרים בין הרופאים לבין הרבנים הראשיים שבעבר לא היה הדוק כל כך ולאחרונה אף התרופף, בניגוד לרצון אנשי "הדסה" בארץ ובהו"ל, הוא סיפר שבעידודה של הנהלת "הדסה" יזם וביצע מיפגש זה.

הרבנים הראשיים לישראל בירכו את ציבור הרופאים והביעו נכונות ומישאלה שבכל בעיה ושאלה יפנו אליהם, ויעשו כל שביכולתם להשיב ולסייע בפתרון הבעיות.

כדו־שיח שהתפתח לאחר מכן העלו כמה מהרופאים מספר בעיות נוקבות הטעונות פתרון. בסיכומו של דיון נקבע שהרופאים יוכלו לפנות, באמצעות הרב רקובסקי, ולהציג את הבעיה ומזמן לזמן לקיים פגישות בין הרבנים לבין הרופאים.

מערכת כשרות ממוחשבת לשירות הרבנות הראשית

הרבנות הראשית לישראל החלה לרכז את נתוני הכשרות בישראל באמצעות מחשב.

בחוק איסור הונאה בכשרות התשמ"ג נקבע כי האחריות למתן הכשרים מוטלת על הרבנות הראשית לישראל או רבנים שהוסמכו לכך על ידיה, בעקבות קבלת החוק התבקש הצורך לרכז את נתוני הכשרות הארציים ולאפשר עידכון שוטף ומדוייק וכן העמדת המידע לרשות הציבור בצורה מודרנית ויעילה.

מכון "צומת" — צוותי מדע ותורה באלון שבות גוש עציון — נרתם למשימה. שאלוני כשרות הופצו בקרב כל הרבנויות המקומיות ונתוני ההכשרים למיניהם נתבקשו לפרט עליהם.

המגמה היא, שבכל לשכת רבנות מקומית, ואף בחו"ל, יימצאו דפי מחשב שיעודכנו מדי חדשיים-שלושה. כל אדם יוכל לברר במקומו על כשרות מוצרים, מפעלים, בתי מלון, מסעדות, אטליזים, מוסדות וכיו"ב בכל רחבי הארץ. בנוסף לכך, באמצעות שירות טלפוני ישיר כמספר מרכזים ניתן יהיה לבצע שאילתות למחשב ולהודיע מיידית אודות כשרותו של בית אוכל פלוני או מוצר מזון אלמוני.

הפקת המחשב הראשונה ובה הרשימות הבסיסיות נמסרות בימים אלו לרבנים הראשיים ע"י חברי מכון "צומת" ומיד לאחר מכן ייערך עידכון כללי והמידע יועמד לרשות הציבור.

ב. רבנות ורבנים בישראל

הרב הראשי לצה"ל: אין להפריד בין עם ישראל ארץ-ישראל ותורת-ישראל

"אין עם ישראל בלי ארץ-ישראל, ואין ארץ-ישראל בלי תורת-ישראל, שלושת מהווים שלימות אחת ואי אפשר להפריד ביניהם" — אמר הרב הראשי לצה"ל אלוף הרב גד נבון בעצרת "יום עצמאות" מרכזית שנערכה במטה הכללי של צה"ל בהשתתפות קצינים בכירים וכל סגל הרבנות הצבאית הראשית.

הרב הראשי לצה"ל שייחד עיקר דבריו למשמעותה של עצמאות ישראל ומעמדה של מדינת ישראל, לאור חזונו של נביאי ישראל, ציין את ייחודיותה של מדינת היהודים. מדינה זו שקמה בארץ הקודש, גם עצם קיומה מותנה בשמירה קפדנית על קדושתו של עם ישראל.

בהמשך דיבר הרב הראשי לצה"ל על משמעותו של יום העצמאות ועל התפילות שנתקשרו בו. "בצה"ל" — הדגיש אלוף הרב נבון — לא קיים ויכוח: האם לאמר הלל בברכה, או לא. אנחנו אומרים הלל בברכה, גם ביום וגם כלילה. אנחנו סומכים

בעניין זה על פסיקתם של גדולי ישראל ובתוכם הרב הראשי לצה"ל הראשון הגאון הרב שלמה גורן שקבע את דפוסי התפילה של יום העצמאות ועל הגאון הרב משולם ראטה זצ"ל, שבאחת מתשובותיו המפורסמות הבהיר, כי מי שחש ביום העצמאות התעלות רוחנית יכול לקבוע יום זה כיום טוב בהלל והודאה".

הגר"ש גורן חתן פרס הרב קוק מטעם עיריית תל-אביב

הגאון הרב ר' שלמה גורן קיבל בטקס חגיגי את פרס מרן הרב קוק זצ"ל לספרות תורנית מקורית מטעם עיריית תל-אביב-יפו.

בהמלצת ועדת השופטים בהרכב הרב שאול ישראלי, הרב מנחם יהודה אושפיזאי והרב הדיין יוסף נדב, הוחלט להעניק את הפרס לגר"ש גורן על ספריו "משיב מלחמה" בשני כרכים.

כמורכז זכו בפרס — לספרי מחקר ועזר תורניים — הרב יהושע קצנלבוגן על ספרו "פסקים וכתבים", הרב אליהו דב פינס על ספרו "מקור חיים", הרב יהודה קופרמן על הוצאה משוכללת של הספר "משך חכמה" של הגאון ר' מאיר שמחה הכהן מדוינסק זצוק"ל ולהרב יוסף עמאר על תלמוד בבלי מנוקד.

הרב הראשי לתל אביב הגר"י פרנקל קיבל את הפרס ע"ש הרב מיימון ז"ל

פרס הרב י.ל. מימון ז"ל לספרות ומחקר תורניים הוענק במעמד חגיגי במוסד הרב קוק להרב יצחק ידידיה פרנקל, רבה הראשי של תל-אביב-יפו על ספריו.

לאחר דברי פתיחה של ד"ר יצחק רפאל, יו"ר "יד הרב מיימון", קרא הרב יוסף קפאח את נימוקי ועדת השופטים והרב תנחום רובינשטיין הרצה על ספריו של הרב פרנקל ועל שיטתו התורנית בפסקי הדין. הגר"י פרנקל השיב בדברי תודה וברכה.

בחרו חתני הפרסים ע"ש הרבנים אונטרמן וטולידנו זצ"ל

הנהלת המועצה הדתית לת"א-יפו קבעה את הרב חיים מרדכי ליפמן, הרב אהרן ישראל בורנשטיין והרב יצחק טויל, כחתני-הפרס "לכבודה של תורה" לשנת תשמ"ה. הפרס הוא ע"ש הגרא"י אונטרמן זצ"ל, שהיה רבה הראשי של ישראל, ולח"א-יפו, והוא ניתן השנה בפעם השמינית.

בהתאם לתקנון הפרס ניתן לאישיות תושב ת"א, שהצטיינה במידות נעלות, איש מוסד וישר דרך, גדול במעשים, המרבה כבוד שמים ואשר באישיותו נתן דוגמא לכבוד התורה, ותרם רבות בעיר מבחינה רוחנית.

הרב חיים מרדכי ליסמן הינו עסקן ציבורי במשך שנים רבות, עוד בחו"ל יסד התנועה הציונית הדתית "כנסת-ישראל", פירסם מאמרים רבים בצורת חוברות תורניות, חיבר ספרים על היהדות המיועדים לבני נוער וכן ספר "אור הכתוב" על פרשיות השבוע. במשך ח"י שנים מפרסם את חוברת "הלאום" המוקדש לליבון בעיות לאומיות ומסורתיות וחברתיות, עד לאחרונה היה חבר המועצה הדתית.

הרב ישראל בורנשטיין — ממשפחת אדמו"רים, אביו ר' שמואל מסוכנצ'וב

מחבר הספר "שם משמואל" ונכד ל"אבני נזר". היה מנהל מרכז הקואופרציה של הפוהמ"ז והקים מפעלים קואופרטיביים יצרניים, פירסם את הספר "שם משמואל" וערך את ספרו "נאות דשא" ושל ר' יעקב גרינברג "עטורי תורה". הרב בורנשטיין נעים הליכות, מרכיץ תורה ושיעורים.

הרב יצחק טויל — רב העדה החלבית בעיר, מייסד קרן חתנים, המעניקה הלוואות, תמיכות ועזרה למקימי בית בישראל, נותן שיעורים תורניים בכלל "זכרון משה" ביד אליהו ובבית הכנסת "תפארת ישראל" של העדה, הרב טויל, הוא ת"ת, מרכיץ תורה ופעיל בתחומים רבים אחרים.

ועדת השופטים לפרס ע"ש הגר"מ טולדינו, קבעה את הספרים "בנין אב" על שו"ע של הרה"ר לחיפה הרב אליהו בקשי-דורון, וכן את הספר "אשד הנחלים" על התורה של הרב חיים פרדס, אב"ד בת"א, גם פרס זה ניתן השנה בפעם השמינית.

מיפגש חגיגי לציון יובל לפעילותו של הרב מ"י אושפיזאי כרבה של רמת-גן

במעמד הרבנים הראשיים לישראל, שר הדתות, מזכ"ל הפועל המזרחי בישראל, ראשי העיר רמת-גן, אישי תורה וציבור, נערך מיפגש חגיגי לציון מלאות יובל שנים לפעילותו הרוחנית של הרב מ"י אושפיזאי, כרבה של רמת-גן, חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל וראש חבר הרבנים של המפד"ל בישראל. האירוע נערך במסגרת ארוחת צהרים חגיגית ונפתח ע"י רפאל גוילי, ראש המועצה הדתית ברמת-גן.

הרב הראשי לישראל הגר"א שפירא אמר כי הרב אושפיזאי הוא דמות של מנהיג רוחני אמיתי וניכר כי הוא מתלמידיו של מרן הרב קוק זצ"ל, בדרך פעילותו הרוחנית המתנהלת בדרכי נועם, אחוה ואחדות המחנה כולו. "דרך זו היא ייחודית ומובטחת לה הצלחה" — אמר הרב שפירא.

הרב הראשי הראשון לציון הגר"מ אליהו תאר דרכו הייחודית של הרב אושפיזאי רבה של רמת גן, ואיחל לו אריכות ימים והמשך השפעתו על כלל תושבי העיר וסביבתה. הרב הראשי תאר גם תרומתו כחבר מועצת הרבנות הראשית שם בולט הרב אושפיזאי בדעותיו, במקוריותו ובהבנתו ענינה של הרבנות, כשהכל נאמר על ידו בשפה ברורה ונעימה. הראשון לציון הצטרף למברכי הרב באריכות ימים ושנים ופעילות ברוכה להעמקת רוח התורה והמסורה בעירו.

שר הדתות ד"ר יוסף בורג, אמר כי גם לפני 50 שנה היו צריכים מסירות נפש גדולה, כדי להבטיח את החיים הדתיים בעיר זו, והרב אושפיזאי, הצליח בשליחות זו וניכרת בו תכונת תלמיד ישיבת "נוברדוק", בה קנה דעת תורה, — ולא פחות מכך — היותו תלמידו של מרן הרב קוק זצ"ל, אמר השר בורג.

להלן עמד השר על חשיבותה של אחדות העם, בציינו כי אי אפשר להחזיק מעמד עם פירוד במחנה — "רוחו של הרב קוק צריכה להיות לנו לאתגר ודרך, והרב אושפיזאי מודע לדרך זו ובה הלך וילך עוד שנים רבות". בסיום דבריו מסר ד"ר בורג, כי משרד הדתות, בשיתוף עם עיריית רמת-גן, יפעילו את "פרס הרב אושפיזאי" — לחקר משנתו ותורתו של מרן הרב קוק זצ"ל כאות הערכה והוקרה על פועלו ושליחותו הרבנית רבת השנים.

ראש העיר אורי עמית הביע שמחה לארח את אישי התורה בעיר רמת-גן ושמחת

כלל תושבי העיר מהשפעתו של רב העיר הרב אושפיזאי ואיחל לו שעוד רבות בשנים ינהיג את העיר על דרך התורה והמסורה.

חתן המסיבה הרב מ.י. אושפיזאי הביע שלמי תודה למברכיו ותאר את דרך עבודתו הרבנית ברמת-גן, מהיום בו הטיל עליו מרן הרב קוק זצ"ל את השליחות הזו. הרב תאר ייחודה של רמת-גן של מעלה בבתי הכנסת שבה, במוסדות התורה, החינוך והחסד ושיבת את הרוח המיוחדת והאחדות המאפיינת את תושבי העיר. האירוע נחתם בהבעת מילות ברכה מפי בנו של הרב — הרב משה אושפיזאי.

הרב אליעזר ווייס — רבו של כפר הרוא"ה

הרב אליעזר ווייס הוכתר בטקס חגיגי כרבו של מושב כפר הרוא"ה (ע"ש הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל), מראשוני המושבים של הפועל המזרחי בארץ ישראל. הרב ווייס, בן השלושים ושש, הוא יליד אנגליה, למד בילדותו בישיבת גייטסהד באנגליה, לאחר מכן עלה לארץ ולמד בישיבת "מרכז הרב" בירושלים ואח"כ המשיך — לימודיו ב"מכון הרי פישל" והוסמך להוראה ע"י הרב הראשי המנוח הגרא"י אונטרמן זצ"ל. הוא חזר לעירו מנשסטר לשבת על כס הרבנות שפינה אביו, הרב שלמה ווייס, שהחליט לעלות לישראל. בנו הצעיר כיהן במקומו מספר שנים. באותה תקופה השכיל ללמוד ולהשתלם כעורך דין באוניברסיטה המקומית. לימים שימש גם כמנכ"ל לשכתו של הרב ד"ר עמנואל יעקובוביץ, הרב הכולל ליהודי בריטניה הגדולה, והיה אחראי לענייני ישראל בלשכת הרב הראשי. הרב ווייס שימש גם כרב ומורה רוחני לסטודנטים היהודים באוניברסיטאות לונדון ומנשסטר. הרב ווייס נענה להצעתו של הגר"ש ישראלי, שהיה רבו הראשון של כפר הרוא"ה ועיצב במידה רבה את דמותו הרוחנית, שישתדל להתרכז בפעילות רוחנית לא רק בכפר הרוא"ה בלבד אלא ינסה להשפיע גם על היישובים בסביבה ובכלל זה המשקים הקיבוצים והמושבים הסמוכים לכפר, כדי לקרבם לערכי היהדות והמסורת.

הרב ש.ת. רובינשטיין הוכתר לרבו של ביהכנ"ס "בית יעקב" ו"אוהל רבקה" בת"א

הרב ר' שמואל תנחום רובינשטיין, אב"ד בתל-אביב, הוכתר כרבו של בית הכנסת "בית יעקב" ו"אוהל רבקה" ברחוב יהושע בן נון 9 בתל-אביב, במעמד רבני העיר, דיינים, חברי כנסת, אישי ציבור וקהל רב של שוחרי תורה ומתפללי בית הכנסת. חברי ברכה והערכה השמיעו הרב הראשי לתל-אביב-יפו הגר"י פרנקל, שר העבודה והרווחה מר משה קצב, ר' פנחס שיינמן, יו"ר המועצה הדתית של תל-אביב-יפו, הרב ישראל מאיר לאו, רבה של נתניה, ד"ר ת.מ. בסוק, חבר הנהלת עיריית תל-אביב, והסופר ד"ר יצחק אלפסי.

הרב שמואל תנחום רובינשטיין הביע שלמי תודה למברכיו ואמר כי המטרה כיום היא — לקרב את הרחוקים אל שרשי התורה והמסורה והוא מקוה כי ה' יצליח דרכו בתחום זה.

הרבנים ש. דיין וי. אלפנט נבחרו כרבני העיר דימונה

בבחירות שהתקיימו בדימונה נבחרו הרבנים שלום דיין ויצחק אלפנט כרבני העיר. הרב שלום דיין, נשוי ואב לשלושה ילדים, הוא בן 42, יליד קובלנקה שבמרוקו. הגיע לארץ בגיל צעיר. למד בישיבת חברון ועבר בחינות הוראה בפני הגאון הרב עובדיה יוסף, שימש בראש ישיבת תורה ומלאכה בכפר סיטרין, כיהן כרבה של מצפה רמון במשך 7 שנים.

הרב יצחק אלפנט בן 30 נשוי ואב לשתי בנות, יליד ארה"ב, עלה לארץ לפני 5 שנים. הוסמך לרבנות בישיבת "עמק הלכה" שבארה"ב, בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני בחינוך, שימש כרב שכונה בברוקלין שבניו-יורק. בארץ שימש כ"מ" בישיבת בני עקיבא שכונה הרצוג ובאשדוד ואח"כ ר"מ בישיבת בני"ע "אהל שלמה" בבאר שבע. הרב אלפנט כיהן עד כה כרב שכונה וכחבר לשכת הרבנות בדימונה.

הרב אברהם מנחם הוכתר לרבה של מגדל-העמק

בטקס שהתקיים באולם ישיבת "מגדל-אור" בהשתתפות רבנים, ראשי ישיבות, וחברי כנסת הוכתר הרב אברהם מנחם כרבה הספרדי של מגדל העמק. הרב מנחם (37), בוגר ישיבות תורניות בחו"ל וישיבת שארית יוסף-ולוין "חב"ד", ו"תפארת הכרמל", מילא בעבר תפקידים ציבוריים ורבניים רבים. ב-10 השנים האחרונות כיהן כסגן ראש המועצה המקומית ומנהל מוסדות "מגדל אור" שבראשות הרב דוד גרוסמן, הרב האשכנזי המקומי.

הרב יעקב שפיצר נבחר כרבה של בקרית ים

הרב יעקב שפיצר, רבה של רמת הגולן, נבחר לכהונת רב ראשי אשכנזי בקרית ים. הרב שפיצר נולד בירושלים, שירת בצנחנים ומוזה שמונה שנים מכהן כרב ברמת הגולן. הוא למד בישיבת ההסדר "כרם ביבנה" ובישיבת מרכז הרב קוק בירושלים. הרב שפיצר (36) נבחר לכהונת רב ראשי אשכנזי בקרית ים, לאחר שהרב משה הלוי שטיינברג שניהן בכהונה זו משך כ-35 שנים פרש לגימלאות בהגיעו לגיל 75. בקרית ים מכהן הרב יוסף אבריקי כרב ראשי ספרדי.

הרב שמואל בן אליהו נבחר לכהונת רבה של העיירה שלומי

הרב שמואל בן אליהו, בן 28 מירושלים, החל לכהן כרבה של העיירה שלומי שבגליל המערבי והסמוכה לקו הגבול עם לבנון. הרב בן אליהו הוא בוגר ישיבת "מרכז הרב" בירושלים, כולל ה"אידרא" בראשותו של הרב גורן ובשנים האחרונות למד במכון הגבוה לדיינים ע"ש הרי פישל בירושלים. הרב בן-אליהו, בנו של הרב הראשי לישראל הראשון-לציון הרב מרדכי אליהו, רואה את עיקר תפקידו בקידום נושא הרבנות, החינוך הדתי והחדרת מודעות רוחנית-תורנית בקרב תושבי העיירה הגלילית.

הרב שמואל טולידנו — רב בהר הכרמל

בנוכחות הרבנים הראשיים וראשי אבות ביה"ד חיפה הרב שאר ישוב כהן והרב א. בקשי דורון ובנוכחות הרב הראשי של צרפת הרב ש. סיראט שבא במיוחד לטקס, הוכתר הרב שמואל טולידנו כרב ספרדי של איזור הכרמל בחיפה. את ראש העיריה ייצג יושב ראש המועצה הדתית ישראל לבנון.

הטקס התקיים בבית הכנסת אוהל שם על הכרמל והשתתפו בו קהל רב, חברי המועצה הדתית, דיני ביה"ד בחיפה, נציגי העיריה, נציגי ועד העדה הספרדית ונציגי בתי הכנסת בחיפה רבתי. הרב טולידנו היה רב בקהילה בפריז וחבר לשכת הרבנות בעירו.

הרב ד"ר יוסף תבורי נכנס לתפקידו כרבו של קיבוץ בארות יצחק

הרב ד"ר יוסף תבורי נכנס לתפקידו כרבו החדש של קיבוץ בארות יצחק. במסיבת ההכתרה ובהכרזה על הרב תבורי כחתן תורה לשנת תשמ"ה אמר מנחם ערמון, ממייסדי הקיבוץ, דברי ברכה לרב החדש. בדבריו ציין כי הרב תבורי ומשפחתו היו מספר שנים בקיבוץ עין-צורים ועל כן הוא מכיר ומוקיר את החברה הקבוצית ואת המשק הקיבוצי, שאותו הוא בונה. חברי בארות יצחק סמוכים ובטוחים כי פסיקותיו של הרב תבורי תהיינה מבוססות גם על הבנתו את מציאות החיים בקיבוץ. מאידך גיסא הרב תבורי הוא גם איש-מדע. לעובדה זו יש חשיבות רבה, כאשר יתחיל בהרבצת תורה ומקצועות היהדות לחברי קיבוץ אשר לא למדו בישיבות מעודם. כבעל כישורים בתחומים שונים ומגוונים, יש להרב תבורי סיכויים מירביים לפתוח את עולם התלמוד גם לפני אלה שטרם "נכנסו לפרדס".

ג. באהלי תורה

ישראל המרכז התורני הגדול בעולם

מנתונים שפורסמו לקראת פתיחת שנת הלימודים תשמ"ו מתברר כי מספר תלמידי הישיבות הלומדים בישיבות השונות, במתיכות, בתלמודי תורה ובחדרים, עולה משנה לשנה.

כ-80 אלף תלמידים מעל גיל 16 החלו את לימודיהם בראש חודש אלול תשמ"ה ב-500 ישיבות, ברחבי הארץ. בכך היתה ישראל למרכז התורני הגדול ביותר בתולדות העם היהודי, גדול אף מהמרכזים התורניים בסורא ובפומבדיתא, ובפולין ובליתא לפני השואה.

חנוכת הבית של ישיבת הקיבוץ הדתי

במעמד ממלכתי, בהשתתפות הרב הראשי לישראל הגר"מ אליהו, נשיא המדינה מר חיים הרצוג, שר הדתות הד"ר יוסף בורג, רבנים, ותיקי הקיבוצים של "הפועל-

המזרחי", חברי כנסת ומאות אורחים נערך טקס חנוכת בית מדרשה של ישיבת הקיבוץ הדתי, בקבוצת עין צורים בחבל שפיר. בטקס חנוכת בית המדרש שולבה גם שמחת הכנסת שני ספרי תורה להיכל הישיבה, תרומת משפחת יהושע ברוכי, מוותיקי התנועה ופעיליה, וקהילת יהודי טריאסט באיטליה.

במאמר מערכת לרגל חנוכת הבית של ישיבת הקיבוץ הדתי כותב "הצופה":
ישיבה זו שעברה עתה למשכן הקבע שלה היא גם אתגר לבני הקיבוצים, עם התגייסותם לצה"ל, באשר היא מציעה להם את השילוב המופלא בין הסייף והספר שירדו כרוכים מהשמיים כמקובל בישיבות ההסדר, עם זאת בתוספת מיוחדת שחותם הקיבוץ הדתי מוטבע עליה. תלמידי ישיבת ההסדר של הקיבוץ הדתי ימלאו שלוש שנות שירות, במסגרת הצבאית ולא שירות מקוצר כמקובל לגבי תלמידי ישיבות ההסדר.

יום חנוכת קריית הישיבה היה יום חג לא רק לבני המשקים הדתיים המשלבים בחיי היומיום שלהם חיי תורה ועבודה; זה היה חגם של כל נאמני הצינונות הדתית, שהרי הקיבוץ הדתי הוא אחת הזרועות החשובות של תנועת המזרחי והפועל המזרחי שיש להתברך בה. זאת גם ביטאו בדברי ברכתם במעמד החגיגי נשיא המדינה ושר הדתות, אשר ציינו את ייחודה של ישיבת הקיבוץ הדתי ואת התרומה שיש בכוחה לתרום להעמקת אחדות ישראל ואהבת תורת ישראל על כלל ישראל.

נשיא המדינה ציין יובל לעלייתו ארצה בחנוכת בית מדרש בישיבת "נוה-הרצוג"

בסיור ביישובי המועצה האזורית חבל יבנה, ציין נשיא המדינה, חיים הרצוג, את יום עלייתו לארץ ישראל, לפני חמישים שנה. את הסיור חתם בטקס חנוכת בית המדרש, שחודש בישיבת בני עקיבא "נוה הרצוג" שלידי ניר גלים, במעמד ראשי ישיבות בני עקיבא, ראשי המרכז לחינוך דתי ור' נחמן סוקול, התורם הנדיב לשרשרת ישיבות בני עקיבא והאולפנות.

את סיורו החל נשיא המדינה, בפגישה עם ראשי המועצה האזורית חבל יבנה, כשאת פניו מקבילים בלחם ומלח שניים ממיסדיו של קיבוץ יבנה — דוד בית אריה ורודי הרץ. אחר כך סר הנשיא לביקור במוסדות גבעת ושינגטון וקיבוץ יבנה.

ביקור הנשיא בישיבת "כרם ביבנה"

בישיבת "כרם ביבנה", יעדו הבא של הנשיא, קיבלו את פניו מאות מתלמידי הישיבה וראשיה בשירה ובריקודים, ראש הישיבה הרב ח.י. גולדוויכט, סקר בפני הנשיא את תולדותיה של הישיבה והישגיה, ועמד על תרומת התלמידים במסגרת ישיבות ההסדר וחלקם במערכות ישראל.

נשיא המדינה הביע שלמי תודה על האירות וקבלת הפנים הנאה באומרו, כי קיומו של עם ישראל אינו מותנה בנכסי חומר אלא בתורה, בבחינת "לא בחיל ולא בכוח כי אם ברוחי". "בבואי לכאן", הוסיף הנשיא, "איני יכול להימלט מתחושה היסטורית

עמוקה של רציפות וקשר המחברים בינינו כיום לבין דורות ישראל קדומים, וכשאני רואה ביבנה איך תורה מחזרת אחר אכסניה שלה, ובחורי ישראל שוקדים על תלמודם, אני משבח ומהלל לאלוקי ישראל שקיימנו וזכינו לכך".

הנשיא הרצוג: הקרינו דמותה היפה של המדינה

נשיא המדינה עמד על ייחודה של הישיבה, המבטאת את הזרם המרכזי של הציונות הדתית, שחלק רב לה בבניין הארץ ובתקומת ישראל, והוסיף, כי היהדות הציונית חייבת לחדש את מעמדה המרכזי בקרב ישראל והיא מוכרחה למצוא מסילות ונתיבות אל הציבור הרחב שאינו דתי ולהקרין מדמותה האמיתית, היפה, של היהדות ש"דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום".

חנוכת בית המדרש המחודש של ישיבת נוה הרצוג

את מסכת ביקורו חתם הנשיא במעמד חנוכת בית המדרש המחודש של ישיבת "נוה הרצוג" שליד ניר גלים. גם כאן הקבילו את פני הנשיא מאות תלמידים בשירה ובריקודים.

במעמד החגיגי, שנערך בבית המדרש, נטלו חלק ראשי ישיבות בני עקיבא מכל חלקי הארץ, וכן ראשי המרכז לחינוך דתי והתורם הנדבן ר' נחום סוקול מטורונטו שבקנדה. את פני האורחים הקביל בדברי ברכה ראש ישיבת נווה הרצוג, הרב מרדכי ברלין והרב מ.צ. נריה, ראש ישיבות בני עקיבא ומייסדן, שהעלה על נס את תרומתה של משפחת הרצוג בעיצוב חיי הרוח במדינת ישראל. הישיבה, הנושאת שמו של אבי הנשיא, הרב הגאון ר' יצחק אייזק הלוי הרצוג זצ"ל, הוקמה בכספי תרומתו של ר' נחמן סוקול. מר סוקול הודה לקב"ה שזיכה אותו במצווה כה חשובה של סיוע לישיבות בני עקיבא והאולפנות. הוא הביע תקווה, כי יוכל להמשיך עוד שנים רבות במפעל זה כדי לראות את הישיבות בתפארתן.

הרצוג: חמישים שנה בארץ

נשיא המדינה השיב לדברי הברכה. הנשיא מצא סמליות בכך שביום מלאת יובל שנים לעלייתו בארץ הוא מבקר בישיבה הנושאת את שם אביו המנוח. "הנה אנוכי, בנו, עומד לפניכם היום כנשיא מדינת ישראל, בחנוכת בית המדרש שיגדיל תורה ויאדירה. בכל דרכי ובכל אשר הלכתי חשתי תמיד אותה זכות אבות שעמדה לי והביאתני עד הלום" — אמר הנשיא הוא הוסיף כי אילו חי אביו המנוח, היה שואב מידה מרובה של קורת רוח.

בסעודת המצווה שהתקיימה לאחר מכן נשא דברי ברכה והערכה — ח"כ הרב חיים דרוקמן, שאמר כי ישיבות בני עקיבא והאולפנות בארץ, שינו, למעשה, את המציאות של מדינת ישראל והן משמשות מופת הן בשטח הרוחני-דתי והן בשטח הלאומי.

מדרשיית נעם בפרדס-חנה ציינה בשנת תשמ"ה את שנת הארבעים לקיומה. המדרשיה ואלפי בוגרי הטביעו את רישומם על החברה הישראלית ועל החברה הדתית-לאומית במיוחד. הרעיון שעלה במחשבתם של מיסדי המדרשיה לבסס אינטלגנציה דתית משפיעה, קרם עור וגידים, אלפי הבוגרים בכל מסלולי ההגות, המעשה והיצירה, הם עדים נאמנים לגיבושה של שכבה בולטת ומשפיעה של בני תורה ומדע.

מאז ייסודה העמידה המדרשיה 5000 בוגרים וביניהם אישים בולטים בעולם התורה, המדע, החינוך, והרפואה וכן בקצונה הבכירה של צה"ל ובשרות הממלכתי.

ישיבת ימית חנכה את ביתה החדש

בנוה דקלים, בקצה הדרומי של הארץ, סמוך לגבול עם מצרים, נערך טקס חנוכת ביתה החדש של ישיבת ההסדר ימית, בישיבה — 160 תלמידים. היא שוכנת במרכז האזורי נוה דקלים, אשר מתגוררות בו כיום 150 משפחות והוא מתוכנן ל-600. הישיבה נחנכה ביום השנה השלישי להריסת ימית. במעמד חגיגי הוכנס ספר תורה לארן הקודש המפואר של בית הכנסת החדש.

הישיבה שנבנתה מעל גבעה חולית עשויה כמגן דויד הצומח מהחולות, כשחזיתו פונה לירושלים. סביבת הישיבה טופחה גנים וצמחייה שנתרמו על ידי מושבי החבל.

חצי יובל לתו"ם — מוסד "בני עקיבא" לתורה ומקצוע

בהשתתפות רבנים, איש ציבור, הורים, מאות בוגרים ותלמידים — נערכה במוסד בני עקיבא לתורה ומקצוע, חגיגת יובל וסיום המחזור.

במהלך היום ביקרו האורחים בתערוכת עבודות התלמידים במקצועות המכניקה, חשמלאות רכב ואומנות הבנין. בתערוכה הוצגו עבודות של נערים יוצאי אתיופיה. את הערב פתחה מקהלת "מזמור תו"ם", בהדרכתו של אברהם לנקרי, ולאחר מכן החלה מסכת הברכות.

ראשון המברכים היה מייסד המוסד הרב משה צבי נריה, ראש ישיבות בני עקיבא, שהדגיש חשיבות הקמת מוסד מקצועי דתי בזמנו וציין חלקם של בוגריו בבנין הארץ. אחריו ברך הרב עזריאל ליכט — רב המוסד, שהמשיל את הנערים למקלו של אהרן שהצמיח שקדים.

הרבנית רחל נריה, אשר ניהלה את המוסד במשך שנים, תיארה בהתרגשות את הקשיים בשנים הראשונות ועמדה על התפתחותו הנאה של המוסד ותרומתו הברוכה של תו"ם בחינוך בנים לתורה ולעבודה.

השר יוסקה שפירא, אשר בתקופת היותו ראש המחלקה לעלית הנוער עזר רבות לקידומו של המוסד, ציין את קליטתם המהירה של הנערים מיוצאי אתיופיה במסגרת החינוכית והחברתית.

חתם את מסכת הברכות מנהל המוסד דוד אלבאום שהודה לצוות בעבר ובהווה על

עבודתו המסורה והעניק תעודת רישום בספר הזהב לרב ולרבנית נריה ולמורה הראשון מר יוסף מנקין.

ד. מיפגשי רבנים וכינוסי תורה

ועדת היובל של הסתדרות רבני אמריקה התקיימה בישראל

ועידת יובל ה-50 של הסתדרות הרבנים בארצות-הברית נפתחה בט"ו בתמוז תשמ"ה בכניני האומה בירושלים במעמד נשיא המדינה, הרבנים הראשיים לישראל, הרבנים הראשיים לאנגליה ולצרפת, ראש עיריית ירושלים וציבור גדול של רבנים ומנהיגים רוחניים מהארץ, מארצות הברית ומקנדה ומארצות אירופה. היתה זו ההתכנסות הגדולה ביותר של רבנים מארצות המערב שהתקיימה אי-פעם בארץ. הוועידה נועדה להדגיש את המחוייבות המוחלטת של הסתדרות הרבנים באמריקה לחיזוקה של ישראל. בהסתדרות הרבנים חברים יותר מאלף רבנים. כמאה ועשרים חבריה, שהם יותר מעשרה אחוז מכלל חברי הארגון, חיים בארץ-ישראל, מהם נשיאים וראשי הסתדרות הרבנים בעבר, ומשמשים מופת עלייה אישי לחברי קהילותיהם ואוהדיהם בארצות הברית.

הרב זלמן שרפמן, נשיא לשעבר של הסתדרות הרבנים ומראשי התנועה בארצות הברית שעלה זה מקרוב ארצה, הציג את יו"ר הוועידה הרב שלום קובלסקי, אשר אמר כי הסתדרות הרבנים מביטה תמיד עם הפנים לעתיד אך לא מסתלקת מן העבר. נשיא המדינה מר חיים הרצוג קרא בדברי ברכתו למחנה הדתי המתון להתלכד מחדש ולהאיר את אור היהדות.

הרב הראשי לישראל הגר"א שפירא עמד על הקשר המיוחד של הרבנות הראשית עם הסתדרות הרבנים. בין השאר הזכיר את בעיית כת המורמונים שעומדת להקים מרכז בירושלים ואמר שזה מחייב התייעצות משותפת. אשר לרפורמים והשמרנים אמר כי מי שאיננו מכיר בתורה שבכתב ושבעל פה, לא נכיר בו בשום פנים כרע. הרב הראשי הראשון לציון הגר"מ אליהו קרא לרבני ארצות הברית לעלות לישראל יחד עם קהילותיהם.

הרב הראשי לבריטניה הרב עמנואל יעקובוביץ בדברי הברכה קרא להפסיק את גל המחאות של הציבור הדתי ולתקן את התדמית השלילית.

נשיא הסתדרות הרבנים בארצות-הברית הרב אליעזר ברנשטיין נשא נאום מקיף על פעולותיה והשגיה של הסתדרות הרבנים וחבריה במשך חמשים שנה, באמרו שבלעדי ארגון זה היתה ארצות הברית ריקה מיהדות. חברי הסתדרות הרבנים — אמר — כתבו פרק מזהיר בתולדות הרבנות באמריקה, הם פוסקים בשאלות שרבנים מהדרות הקודמים לא עמדו בפניהן והם התפרסו על פני כל אמריקה המתבוללת.

כל המנהיגות הבכירה של מדינת ישראל וביניהם: ראש הממשלה, ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שר הבטחון, שר הדתות, שר הבריאות, הרמטכ"ל, יו"ר הנהלת ההסתדרות הציונית העולמית וכו' הופיעו בפני באי הוועידה של הסתדרות הרבנים. בימי הוועידה התקיימו אירועים רבים בכל רחבי הארץ. כן קיימה הוועידה

דיונים מיוחדים ביחסים בין דתיים לחילוניים, בבעיות תעשייה מודרנית ופתרון בעיות רפואיות בשבת, במשנת הרמב"ם והרב קוק זצ"ל וכו'. הועידה היתה אורחת צה"ל, סעדו על שולחנו של הרב הראשי לצה"ל ושמעו הרצאה על בטחון ישראל מפי הרמטכ"ל. המרכז העולמי של המזרחי הפועל המזרחי ערך "קידושא רבה" בבית מאיר בירושלים לכבודם של באי הועידה. דברי ברכה השמיעו: הרב מרדכי קירשבלום ומר מאיר הלברטל. בטקס הנעילה של הועידה אמר מר יצחק מאיר, חבר הנהלת הסוכנות, כי העובדה שכל המנהיגות הבכירה של מדינת ישראל הופיעה בפני באי הועידה של הרבנים האורתודוקסים בארצות הברית הוכיחה, למי שהיה צריך הוכחה, שהם מייצגים את היהדות האותנטית החזקה והם נחשבים לשותפים המרכזיים של מדינת ישראל.

לרגל יובל ה-50 הוציאה הסתדרות הרבנים ספר יובל, בעברית ובאנגלית, ובו מאמרים עיוניים בעניני תורה ומחשבה.

הרב אליעזר ברנשטיין: הסתדרות הרבנים — הכוח העולה ביבשת האמריקאית

בראיון עם סופר "הצופה" אמר הרב אליעזר ברנשטיין, המכהן זו הפעם השניה נשיא הסתדרות הרבנים באמריקה, כי למעשה הסתדרות הרבנים באמריקה זהו ארגון הרבנים הגדול ביותר בארצות-הברית ולכן גם השפעתו גדולה. הסתדרות הרבנים מעורבת בכל החיים הציבוריים, זאת בניגוד לחוגים דתיים שמתבדלים מכלל הציבור היהודי בארצות הברית. "אנחנו מעורבים בקרנות הצדקה, בחינוך, בצבא, בבתי הדין ובכשרות".

בתשובה לשאלה השיב הרב ברנשטיין כי הסמכות התורנית-ההלכתית של הסתדרות הרבנים הוא הגרי"ד הלוי סלובייצ'יק שליט"א. יחד עם זה ציין כי "יש לנו קשר הדוק עם הרבנות הראשית בישראל. קשר זה החל מיד עם קום המדינה. מסרנו במהלך הועידה לנשיא המדינה מר חיים הרצוג שי — אוסף של חילופי מכתבים של הסתדרות הרבנים עם אביו המנוח הגרי"א הלוי הרצוג זצ"ל, הרב הראשי לישראל. יש לנו כאן בארץ שתי ישיבות: "ישיבת הדרום" ו"אחוזת יעקב". יש לנו קשרים עם בתי הדין בארץ וכמובן הקשר האישי של יחידים עם כל המי ומי כאן. יש לנו בישראל נציגות קבועה בראשותו של הרב פרד הולנדר והקשרים ב"ה הולכים ומתרחבים".

הכינוס הארצי הכ"ז לתורה שבעל-פה התקיים במוסד הרב קוק

במוסד הרב קוק בירושלים התקיים הכינוס הארצי ה-27 לתורה שבעל-פה שהוקדש לעניני אישות בהלכה. ישיבת הפתיחה התקיימה בהשתתפות קהל רב ובמעמד הרבנים הראשיים לישראל, שהיו המרצים המרכזיים. במרכז הכינוס עמדה הרצאתו של הרב הראשי לישראל הגר"א שפירא על מעמד האתיופים.

דברי הפתיחה דחה ד"ר יצחק רפאל, יו"ר הנהלת מוסד הרב קוק, את נסיונות ההתערבות והלחצים על מערכת השיפוט התורני בענינים שנוגעים לפסקי הלכה. הוא סקר את השתלשלות העניינים של הפסיקה בענין האתיופים וציין שכל הגורמים בעלייה ובקליטה וראשי העדה עצמם היו מרוצים מפסקי הדין של הרבנים עד

שנתעוררו המסיתים למיניהם. בין השאר הודיע ד"ר רפאל כי במלאות יובל להסתלקותו של הראי"ה קוק זצ"ל יוצאו לאור על ידי מוסד הרב קוק כתבי הרב קוק ב-17 כרכים ותהא משנתו סדורה ומקובצת.

את הרצאת הפתיחה של הכינוס נשא הרב הראשי לישראל הגר"א שפירא על כשרות ויוחסין. הרב הראשי עמד על פסקי הדין בענין האתיופים, שהיו יסוד לעלייתם והצהיר שאילמלא פסקו הרבנים הראשיים שהאתיופים הם יהודים לא היו מעלים אותם לארץ ישראל. פסק הדין של הרבנות הראשית שימש יסוד לעלייה זו. להלן סקר הגר"א שפירא את השתלשלות פסקי הדין על מעמד האתיופים ואמר שמאז פסק דינו של הרב"ז לפני 400 שנה על יהדותם, לא היו חוות דעת הלכתיות בנושא זה, אלא שבינתיים באה המציאות והביאה לכך שנמצאו בהם תערובת במשך הדורות, בהיותם בסודן גדלה התערובת וזוהי שאלת המפתח. הרבנים הראשיים דהיום מצאו פסקי דין מוכנים מקודמיהם הקובעים שהם צריכים גיור מלא, וכך אמנם נעשה, אלפים התגיירו, והיתה התחרות מי יתגייר קודם. בינתיים התברר שהמילה נערכה אצלם לפי הדין ולכן פסקו שאין צורך בהטפת דם אלא די בטבילה. הבסיס של פסק דין זה הוא הוראת קדומה שנמצאה, אם היתה מילה לשם אברהם אבינו, אין צורך בהטפת דם.

במסגרת הרצאתו יצא הרב הראשי לישראל, הראשון לציון הגר"מ אליהו, נגד גל ההתאבדויות לרגל הסתבכויות בעסקים, דבר המנוגד למסורת ישראל. הנשמה השייכת לאדם אין הוא רשאי לאבדה, אם הוא מפחד הרי התרופה הבדוקה היא לקרוא פרקי תהלים, והרי ידוע שאת המתאבדים קברו מחוץ לגדר. ושם דבר זה היה משפיע עליהם להימנע מכך.

בהרצאה על קצבת מזונות עמד הרב אליהו על גובה המזונות ולאחר שקלא וטריא אמר כי האיש חייב לאשתו מזונות לפי רמת החיים הגבוהה שהוא רגיל לה או שהיא רגילה לה ואילו הבנים צריכים לקבל מזונות לפי הממוצע.

בין הנושאים שנדונו במהלך הכינוס לתורה שבעל-פה: היתר עגונות שבעליהן השתמדו, תוקפו של חדר"ג בישראל לנושא אשה על אשתו, בגדר יחסי אישות לפני נישואין, תשלומי כתובה ומזונות לסרבני גט, החלפת מקום מגורים, פסיקת הוצאות משפט בדיני אישות, עניני ממזרות, גירושין במצוה מתרי"ג מצוות, הרמב"ם בפסיקה, בפרשנות בהגות ובהנהגה.

ישיבה מיוחדת הוקדשה למרן הגרא"י קוק, הנושאים היו: גדול וגבור, שיטת הרב בהלכה, גאון התורה והמחשבה.

שנת תשמ"ה הוכרזה כשנת הרמב"ם

שנת תשמ"ה הוכרזה ע"י שר החינוך והתרבות מר יצחק נבון בשם ממשלת ישראל כשנת הרמב"ם, לרגל מלאות 850 שנה להולדתו. לציון שנת הרמב"ם נערכו בארץ אירועים, ימי עיון, תכניות לימוד ועצרות מרכזיות שהוקדשו לאישיותו ולמשנתו של הרמב"ם. חסידי חב"ד וגור אירגנו עצרות עם רבות משתתפים, ביניהם אדמורי"ם, רבנים וראשי ישיבות, בהן נקרא הציבור להתחיל במחזור שני של הלימוד היומי ברמב"ם.

"עמדותיו של הרמב"ם בשאלות אקטואליות המעסיקות את החברה של ימינו נוטעות תחושה עזה כאילו הרמב"ם חי בתקופתנו אנו". דברים אלה אמר המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, פרופ' נחום רקובר, שיום ואירגן כנס בינלאומי על "הרמב"ם כמשפטן", שנפתח בירושלים במעמד נשיא המדינה. בכינוס נתנו הרצאות על עמדותיו של הרמב"ם בנוגע לזכות האשה להפלת העובר, ההבטים המשפטיים של רצח מתוך רחמים של חולה אנוש, וכיצד להתגבר על בעייה של בעל המסרב לתת גט לאשתו. הכינוס נערך מטעם משרד המשפטים בשיתוף עם לשכת עורכי הדין של ניו יורק ונשמעו בו כ-40 הרצאות מפני טובי המומחים בעולם בתורת המשפט.

הוכרו על פתיחת אירועי שנת החמישים להסתלקות הראי"ה קוק זצ"ל

במעמד ממלכתי רב-רושם, בהשתתפות נשיא המדינה, ראש הממשלה, הרבנים הראשיים לישראל, שרים, חברי כנסת, ראשי ישיבות, רבני ערים וקהל רב, הוכרו על פתיחת האירועים לציון חמישים שנה לפטירתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל. במעמד זה גם נמסר על הקמת חוג ידידי מרכז הרב שנטל על עצמו לפעול לשיקום בית הרב בירושלים ולהפצת משנתו בעם ובמדינה, במגמה לגשר בין כל חלקי האומה, תוך כיבוד הדדי וסובלנות.

הטקס נערך במשכן הכנסת בירושלים במוצאי יום ירושלים, במלאות שמונה-עשרה שנה לשחרורה של ירושלים.

כינוס עולמי במחשבה יהודית לזכר הרב קוק

במעמד נשיא המדינה חיים הרצוג, הרב הראשי לישראל הגר"א שפירא, יו"ר הנהלת ההסתדרות הציונית ארי דולצ'ין, רבנים ואנשי אקדמיה מהארץ ומחו"ל, נפתח במשכן הנשיא בירושלים הכינוס העולמי במחשבה יהודית במלאות 50 שנה לפטירתו של הראי"ה קוק זצ"ל.

הכינוס הוקדש לעיון במשנתו של הרב ובמהלכו נשמעו הרצאות והתקיימו דיונים על היבטים שונים במשנתו של הרב. פתח והנחה את הכנס יצחק מאיר, ראש המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית.

סיוור רבנים בגליל בעקבות "מסע התשובה" שערך הרב קוק

במלאות 50 שנה לפטירתו של הראי"ה קוק זצ"ל, קיימו רבנים מכל חלקי הארץ שני ימי סיוורים במושבות וקיבוצים בגליל ובאצבע הגליל.

סיוור הרבנים נערך בעקבות "מסע התשובה", שיום הרב קוק בשנת תרע"ד (1914) ואשר כלל 21 נקודות יישוב חדשות שנוסדו אז בגליל. ב"מסע התשובה", שהרב קוק עמד בראשו, השתתפו לצידו הגרי"ח זוננפלד זצ"ל, הגרי"מ חרל"פ זצ"ל, המגיד הירושלמי הרב"צ יאדלר זצ"ל ועוד. ביקור היסטורי זה היווה פריצת דרך ביחסים

שבין היישוב הישן והחלוצים מיישובי הגליל ונדעה לו חשיבות רבה לאורך ימים. סיור הרבנים נערך במסגרת ימי העיון החודשיים לרבני ישראל, המאורגנים ע"י "אריאל" — מפעלי תורה, יהדות וחברה בישראל, בשיתוף המשרד לענייני תרות, והרבנות הראשית לישראל. המחלקה הדתית בקק"ל סייעה אף היא בארגון הסיור.

הגותו ומשנתו של הרב קוק במרכז יום עיון באוניברסיטה בראילן

מאות סטודנטים ואנשי סגל השתתפו ביום עיון בנושא "הגותו ופועלו של הראי"ה קוק וצ"ל" שהתקיים באוניברסיטת בראילן, בהרצאות נפרשה ידיעה מקפת של הגותו הרבגונית על מכלול גילוייה, ונחשפו פרטים בלתי ידועים הקשורים לפועלו ומעמדו בישוב בשלהי התקופה העותמאנית ובראשית תקופת המנדט. פתח את הכנס פרופ' מרדכי אליאב, ראש המכון לחקר הצינונות הדתית באוניברסיטת בראילן, אשר במסגרת פעולותיו נערך יום העיון. את ההרצאה הראשונה נשא הגאון הרב שלמה גורן, רבה הראשי לשעבר של מדינת ישראל, שדיבר על "יסודות פילוסופיים בשיטתו ההלכתית של הרב קוק". ד"ר מיכאל נהוראי דיבר על "גבולות החרות במשנת הרב קוק", ד"ר מנחם פרידמן הקדיש את הרצאתו לניתוח המאורע ההיסטורי של ייסודה של הרבנות הראשית לישראל. מר יעקב הדני הרצה על יחסיו של הרב עם ההתיישבות העובדת. במושב השני של יום העיון הרצו: מר יוסף אבנרי על הרב קוק בין "שמאל" ל"ימין", הד"ר בנימין אישרלום על הסובלנות במשנת הרב ושורשיה העיוניים והד"ר אבי רביצקי על הרב קוק ויחסו לתנועת הצינונית. בשעות הערב התקיים רב-שיח על משנת הרב קוק ומשמעותה לדורנו, בהשתתפות ד"ר אבי רביצקי, פרופ' אליעזר גולדמן, ח"כ הרב חיים דרוקמן והרב צפניה דרורי.

כנס זכרון לזכרו של הרב כ.פ. טכורש ז"ל

כנס זכרון ויום עיון לזכרו של הרב כתריאל פישל טכורש נערך מטעם חבר הרבנים של הפועל המזרחי לרגל הופעת הספר "כתר שם טוב" לזכרו. בכנס השתתפו: הרב מ.י. אושפיזאי, רבה של רמת-גן וחבר מועצת הרבנות הראשית, הרב ח.ד. הלוי רבה של תל-אביב, הרב י. גליקסברג רבה של גבעתיים, הרב ח. גולדברג, רבו של כפר פינס, הרב י. שרביט רבה של אשקלון, הרב מ. מימון רבה של קרית אתא.

מפעל "ירחי כלה" נערך בקיבוץ לביא

מפעל ירחי כלה נערך בקיבוץ לביא, בנשיאותו של הרב מ.י. אושפיזאי — ראש ירחי כלה ורבה הראשי של רמת-גן, ובהנהלתו של מר י. כחולי — מנהל חבר הרבנים של התנועה בישראל, התנהל במעמד מרשים ובנוכחות של למעלה מ-100 רבנים ולומדי תורה.

במעמד הפתיחה השתתפו הרב מ.י. אושפיזאי, ראש כלה, הרב י. גליקסברג סגן יו"ר חבר הרבנים, הרב גולדברג — רבו של כפר פינס — ריש כלה, הרב י. גרוסברג

— ר"מ בישיבת "נתיב מאיר" ירושלים ומר י. כחולי, מר מ. שכטר מנהל בית ההארתה לביא וציבור רב.

הרב אושפיזאי הסביר את המטרה של מיסדי ירחי כלה להחזיר את העטרה ליושנה בלימוד התורה. הרב גליקסברג שיבח את שלושת הגורמים המרכיבים את ירחי כלה: חבר הרבנים שמארגן את המפעל, הציבור המשתתף באכסניה של תורה, וקיבוץ לביא.

הרב גולדברג, ריש כלה, נתן שיעור מבוא בהלכות איסור מלאכה בחומש"מ, ובשביעית, השיעור הקבוע בגמרא ובתוספות ניתן ע"י הרב ה. גולדברג בהלכות איסור מלאכה בחוש"מ ושביעית, הרב גולדברג הסביר את שיטת הפסיקה להלכה ולמעשה בהדגשת השיטות של הראשונים והאחרונים שעליהם מסתמכים לאסוקי הלכתא אליבא דשמעתא. שיחה על פרשת השבוע בין קבלת שבת למעריב נתן הרב גרוסברג. בסעודת ליל ש"ק השמיע הרב גולדברג דברי תורה ומוסר. במסיבת עונג שבת סקר מר רפאל בן נתן את המצב בתנועה וענה על שאלות בענין. בסעודה שלישית הרצה הרב אושפיזאי של איסור מלאכה בחוש"מ ובשביעית ועל הפירוש "נתנה התורה סמכות לחכמים להתיר".

במשך השבוע הירצו: הרב גולדברג, הרב גרוסברג, הרב אושפיזאי, הרב גליקסברג, הרב דימנטמן והחברים נווה, צ. בן-נון וי. כחולי. במוצש"ק נערך קונצרט חזנות ושירה בהשתתפות החזן א. היננביץ ומקהלה.

ה. באהלי ספר

הופיע מפתח העניינים הכללי של האנציקלופדיה התלמודית

"אם ייכנס אדם להיכל האנציקלופדיה התלמודית והמפתח שלפנינו בידו — יוכל למצוא בין הכרכים שהופיעו עד כה את כל האנציקלופדיה מאל"ף ועד תי"ו, היינו הערכים מאות א' ועד ח' — ועד בכלל — במלואם, והערכים מהאותיות ט' עד ת' — בחלקם ובתמציתם ולפעמים אף במלואם" — כך הודיע הרב יהושע הוטנר, מנכ"ל יד הרב הרצוג והאנציקלופדיה התלמודית, בהודעה שמסר עם הופעת מפתח העניינים ל"ו הכרכים שהופיעו עד כה.

המפתח מגלה, כי ערכים למאות ולאלפים המתחילים באות ס' או מ' או ת', למשל, נמצאים כבר בחוך הערכים המודפסים עד האות ה', כגון, עניין "תפילין" ששייך לאות ת' נדפס כבר רובו (ולא כולו) תחת השם: "הנחת תפילין" באות ה', ובאות ת' מדובר בעתיד על הרכב התפילין בלבד. כמו כן יגלה המפתח כי העניין של פצווי פיטורין ששייך לכאורה לאות פ' כבר הוזכר ונדון בערך "הענקה". גם ערך "שבע מצוות בני נח" כבר נדפס כולו בערך "בן נח", ועוד רבים כהנה וכהנה.

המפתח מקיף 60.000 מראי מקומות ל-6.000 ערכים ונושאים הלכתיים ותלמודיים מאל"ף ועד תי"ו — וביניהם גם נושאים משפטיים וכלליים מתוך החיים המודרניים — אשר עליהם מדובר בקיצור או באריכות בערכים המודפסים של האנציקלופדיה תחת שמות תלמודיים אחרים.

המפתח הוקדש על ידי הנהלת החברה קדישא בתל אביב לכבודו של ר' יעקב לסלוי, יו"ר החברה קדישא של ת"א, למלאות 60 שנה לעלייתו ארצה מפולין, מבוני תנועת תורה ועבודה שהגשים את הציונות הדתית במפעלי תורה, חסד וצדקה בתל-אביב רבתי.

ספר היובל לכבודו של הגר"ד הלוי סולובייצ'יק

לציון יום הולדתו השמונים של הגאון רבי יוסף דוב הלוי סולובייצ'יק שליט"א יצא לאור בהוצאת מוסד הרב קוק ירושלים ושיבה-אוניברסיטה ניו-יורק ספר יובל לכבוד מורנו הגאון רבי יוסף דוב הלוי סולובייצ'יק שליט"א בעריכת הרב שאול ישראלי, הרב פרופ' נחום לאם, ד"ר יצחק רפאל.

ספר היובל הוא גדול בהיקפו (שני כרכים גדולים, תתקי"ב עמודים), עשיר ומאלף בתכנון וכלול בהדרו. הכרך הראשון מכיל שלשה חלקים: עיונים במשנת הרב, בירורי הלכה ועיונים ברמב"ם, הכרך השני כולל מאמרים ומחקרים ביהדות. למעלה משמונים רבנים, חכמים וחוקרים ידועי-שם מרחבי העולם היהודי משתתפים בספר היובל ותורמים מפרי רוחם והגות לבם חידושי-תורה ובירורי הלכה, עיונים, מאמרים ומחקרים וכולם מוגשים כתשורת-הוקרה לכבוד יובל הגבורות של גאון התורה ואיש האשכולות.

ספר שרגאי (ב') לחקר הציונות הדתית והעליות

בהוצאת מוסד הרב קוק ובעריכתו של ד"ר יצחק רפאל הופיע הקובץ השני של ספר "שרגאי", כתב עת לחקר הציונות הדתית והעליות לארץ-ישראל. הקובץ מוקדש לר' שלמה זלמן שרגאי, מהוגי הדעות המובהקים של תנועת הציונות הדתית ומראשי ומייסדי תנועת "תורה ועבודה" בפולין ובארץ-ישראל. בקובץ — המכיל כ-360 עמוד — כ"ב מחקרים ומשתתפים בו סופרים חוקרים והוגי דעות. הוא מהווה תרומה חשובה לחקר הציונות הדתית, פעלה ומחשבתה. הקובץ נחתם במאמרו המקיף של אברהם ביק (שאולי), שהוקדש לעיונים במשנתם של עשרים וששה מגדולי תורה במחנה הציוני.

"איש המאורות" רבי יצחק ריינס, תולדותיו ומשנתו מאת גאולה בתי-יהודה

ספר מקיף, בן 370 עמודים בתוספת 24 עמודים תמונות, הוא ספרה של גאולה בתי-יהודה על הרב יצחק יעקב ריינס ז"ל, מייסד "המזרחי" ונשיאו הראשון, שהופיע בהוצאת מוסד הרב קוק. הספר מהווה ביוגרפיה תיעודית, אישית, רוחנית ופוליטית של הרב ריינס ז"ל, שהיה מגדולי התורה בזמנו, ראש ישיבה ומחבר ספרים תורניים רבים, שהקדיש את כל חייו לתורה ולציונות דתית. המחברת גאולה בתי-יהודה, היא רעייתו של ד"ר יצחק רפאל ובתו של הרב יהודה לייב הכהן מיימון ז"ל. הספר מסתיים במאמרו של הרב שילה רפאל, חבר בית הדין הרבני האיזורי

בירושלים ובנה של המחברת, על שיטתו של הרב ריינס בהלכה. במאמרו סוקר הרב רפאל את משנתו ההלכתית של הרב ריינס ועומד על גדולתו בתורה של מייסד "המזרחי".

"תורה ועבודה בחזון ובמעש"

בהידור רב הופיע הספר "תורה ועבודה בחזון ובמעש", תולדות הפועל המזרחי וסיפור פעלם של מייסדיו. הספר מכיל כ-400 עמודים כתבנית גדולה ובו תולדות תנועת תורה ועבודה משנת תרפ"ב ועד לשנת תרצ"ב. לכל שנה הוקדש מבוא מיוחד לתולדות התנועה ולאחריו תולדות החברים שהצטרפו באותה שנה וכן אמרות מאת ראשי התנועה וראשוני הציונות הדתית. הספר הופיע ע"י ועדה מיוחדת בראשותו של אלעזר גואלמן וע"י מערכת שבראשה עמד ד"ר יצחק אלפסי. יועצים מדעיים; פרופ' מרדכי אליאב ופרופ' נתנאל קצבורג.

בקרב יופיע שנתון הציונות הדתית לשנת תשמ"ו

נמסר לדפוס ויופיע בקרב שנתון הציונות הדתית לשנת תשמ"ו, בהוצאת "מסילות" להסכרת הציונות הדתית בירושלים.

השנתון — שיוקדש הפעם לכבוד יובלו ה-75 של השר ד"ר יוסף בורג, נשיא התנועה העולמית של המזרחי הפועל המזרחי — יכיל, כקודמו, מדורים רחבים לאינפורמציה ישראלית וציונית דתית וכן מידע כולל על מוסדות ומפעלים דתיים בארץ ובתפוצות.

בחלק העיוני המוקדש לענינים רעיוניים יופיעו מאמרים אידיאולוגיים מאת משה קרונה ("ליכוד ואיזון בתנועה הדתית לאומית"); משה אונא, ד"ר זרח ורהפטיג על הנושא "שיקום הציונות הדתית — כיצד?" (דברים מהכינוס העולמי של המזרחי הפוהמ"ז בקיבוץ לביא), השופט יעקב ינון ("שביל הזהב" בתנועה ובעם). ועוד. בקובץ יופיעו רבי-שיח על הנושאים שלהלן: "התהליכים בתנועה הציונית"; פני התנועה — לאן?; ההתיישבות הציונית הדתית; עלית הנוער הדתית. עם הגל האתיופי; הווה ועתיד בחינוך הממלכתי הדתי; האורתודוקסיה בארה"ב בעידן החדש; האשה הדתית בזמננו; תחית ההיסטוריוגרפיה של הציונות הדתית ומגמות דמוגרפיות באוכלוסית ישראל.

השנתון יופיע בעברית ובאנגלית.